T.Y.B.Com
Business Management Group
Management and Organizational Development
(Paper – I) OCT: - 2016

Q.P. Code : **73192**

(3 Hours) [Total Marks : 100

N.B. : (1) Question No. 1 is **compulsory**.
(2) **Attempt** any **Four** questions from Question No. 2 to Question No. 8.
(3) **Figures** on the **right** indicate **Full Marks**.

1. Explain the meaning of the following terms (**Any Five**) : 20
   (a) Human skills
   (b) Job Rotation
   (c) Time study
   (d) Staffing
   (e) Committee organization
   (f) Performance Appraisal
   (g) Departmentation
   (h) Budgetary Control

2. (a) Can management be considered as an art, science and profession? Comment. 10
   (b) Explain the functions of management. 10

3. (a) Briefly state the limitations of Planning. 10
   (b) Discuss the steps involved in decision making process. 10

4. (a) What is Span of control? Describe the factors affecting it. 10
   (b) Explain the measures to resolve conflict between line and staff personnel. 10

5. (a) Discuss Maslow's Need Hierarchy Theory of motivation. 10
   (b) Define recruitment. Explain the various sources of recruitment. 10

6. (a) Elucidate the various styles of Leadership. 10
   (b) Define controlling. Explain any six techniques of controlling. 10

7. (a) What is communication? Discuss the barriers to communication. 10
   (b) What is change management? Why do people resist change? 10

TURN OVER

8. Read the following case study and answer the questions :

Mr. Shankar Trivedi is a man full of energy, optimistic and committed to job. Slowly and steadily his performance at work place have started dropping down. He is not able to meet with customer complaints, neither able to meet his target, as he is overloaded at his work place. He was working since morning 9.00 am to 11.00 pm for continuous 10 months. As a result he was mentally and physically exerted and believed that his performance too is affected.

Mr. Trivedi has attended several time management workshops, but he could not cope up with the situation. Budgetary control, management audit, recruitment have all placed, additional responsibilities and burden on Mr. Trivedi. He is now searching out new path way to bring himself back on to the track.

Questions :

(a) Why Mr. Trivedi is not able to cope up with work? 10

(b) What is Time management? How time management would benefit Mr. Trivedi. 10

(मराठी रुपांतर)

(३ तास) (एकूण गुण : १००

सूचना : (१) प्रश्न क्रमांक १ अनिवार्य आहे.

(२) प्रश्न क्रमांक २ ते ८ यापैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(४) मूळ इंग्रजी प्रश्न ग्राह्य मानावेत.

१. खालील संज्ञाचे अर्थ स्पष्ट करा : (कोणतेही पाच) २०

(अ) मानवी कौशल्ये

(ब) कार्य परिभ्रमण

(क) समय अभ्यास

(ड) कर्मचारी नियुक्ती

(इ) समिती संघटना

(फ) कार्य मूल्यमापन

(ग) विभागीकरण

(ह) अंदाजपत्रकीय नियंत्रण

TURN OVER

२. (अ) व्यवस्थापन हे कला, शास्त्र व व्यवसाय म्हणून विचाराधीन होऊ शकते का? भाष्य करा. १०
(ब) व्यवस्थापनाची कार्ये स्पष्ट करा. १०

३. (अ) नियोजनातील मर्यादा थोडक्यात स्पष्ट करा. १०
(ब) निर्णय प्रक्रियेत समाविष्ट असलेल्या पायऱ्यांची चर्चा करा. १०

४. (अ) नियंत्रण कक्ष म्हणजे काय? त्यावर प्रभाव टाकणारे घटक वर्णन करा. १०
(ब) रेखा आणि तज्ञ (Line and staff) अधिकाऱ्यांमधील संघर्ष सोडविण्याच्या उपाय योजना स्पष्ट करा. १०

५. (अ) मॅस्लोच्या गरज क्रम सिध्दांताची चर्चा करा. १०
(ब) भरतीची परिभाषा द्या. भरतीतील विविध स्त्रोत स्पष्ट करा. १०

६. (अ) नेतृत्वाच्या विविध शैली स्पष्ट करा. १०
(ब) नियंत्राची परिभाषा द्या. नियंत्रणाची कोणतीही सहा तंत्र स्पष्ट करा. १०

७. (अ) संज्ञापन म्हणजे काय? संज्ञापनातील अडथळ्यांची चर्चा करा. १०
(ब) बदल व्यवस्थापन म्हणजे काय? लोक बदलाला विरोध का करतात. १०

८. खालील उतारा वाचून प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

श्री. शंकर त्रिवेदी हा भरपूर ऊर्जा असलेला, आशावादी आणि कार्य बांधिलकी जपणारा माणूस आहे. मात्र कामावरील त्याची कामगिरी हळूहळू घसरत चालली होती. कामाच्या अतिभारामुळे तो ग्राहकांच्या तक्रारी व्यवस्थित हाताळत नव्हता तसेच त्याचे लक्ष्य पूर्ण करु शकत नव्हता. सलग दहा महिने तो सकाळी ०९.०० ते रात्री ११.०० वाजेपर्यंत काम करत होता. याचा परिणाम म्हणजे तो शारीरिक आणि मानसिक दृष्ट्या थकला होता. त्याची कामगिरी प्रभावित झाली आहे असे देखील भासत होते.

श्री. त्रिवेदी याने समय व्यवस्थापनाच्या विविध कार्यशाळेत सहभाग घेतला. मात्र तरीही तो या परिस्थितीवर मात करु शकला नाही. अंदाजपत्रकीय नियंत्रण, व्यवस्थापन हिशेबतपासणी आणि भरती यातून त्याच्यावर जबाबदारी आणि भार अधिक वाढला. तो सध्या स्वतःला योग्य मार्गावर आणण्यासाठी उपाय शोधत आहे.

प्रश्न :

(अ) श्री. त्रिवेदी कामासोबत ताळमेळ का साधू शकत नव्हता? १०
(ब) समय व्यवस्थापन म्हणजे काय? समय व्यवस्थापन श्री. त्रिवेदीला कसे फायदेशीर ठरु शकते? १०